

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITI YA 12

LOETSE 2019

**SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)
PAMPIRI YA BOBEDI (P2)**

MATSHWAO: 80

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 23

DITAELO LE DIKELETSE HO MOHLAHLUBUWA

- 1 Bala ditaelo tsena ka hloko pele o qala ho araba dipotso.
2. O se ke wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima papetla ya dikahare leqepheng la bone, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse botsitsweng dibukeng tseo o ithutileng tsona selemong sena. Ha o entse sena, bala dipotso tseo mme ebe o kgetha tseo o ratang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE THARO, e leng:
KAROLO YA A: Dithothokiso
KAROLO YA B: Pale/Sengolwa sa Boholoholo
KAROLO YA C: Tshwantshiso/Terama
4. Araba dipotso TSE HLANO kaofela: TSE THARO (3) KAROLONG YA A. E LE NNGWE (1) KAROLONG YA B le E LE NNGWE (1) KAROLONG YA C ka mokgwa ona:

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO
Dithothokiso tseo o di rutilweng— Araba dipotso TSE PEDI.

Thothokiso eo o sa e rutwang — O TLAMEHA ho araba potso ena.
KAROLONG YA B: PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO
Araba potso E LE NNGWE.

KAROLONG YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA
Araba potso E LE NNGWE.
5. KGETHO YA DIPOTSO KAROLONG YA B (PALE/SENGOLWA SA BOHOLOHOLO) LE YA C (TERAMA)
 - Araba dipotso tsa pale/sengolwa sa bohoholo le terama eo o ithutileng yona FEELA.
 - Araba potso E LE NNGWE E TELELE YA MOQOQO le E LE NNGWE ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Haeba o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C. Haeba o araba dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA C. Sebedisa lenanennetefatso le hlahisitsweng leqepheng la 5 ho etsa kgetho ya hao.
6. BOLELELE BA DIKARABO
 - Potso e telele ya Dithothokiso e lokela ho arajwa ka mantswa a 250–300.
 - Dipotso tse telele tsa Pale le Terama di lokela ho arajwa ka mantswa a 400–450.
 - Bolelele ba dikarabo tsa dipotso tse kgutshwane bo tla laolwa ke kabo ya matshwao. Tsepama potsong, mme o se ke wa tswa lekoteng.
7. Latela ditaelo tse hlahang qalong ya KAROLO ka NNGWE ka hloko.
8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha di nomoilwe pampiring ena ya dipotso.
9. Qala KAROLO E NNGWE LE E NNGWE leqepheng LE LETJHA.
10. Sebedisa nako ya hao ka mokgwa o latelang:
 - KAROLO YA A: Metsotso e 40
 - KAROLO YA B: Metsotso e 55
 - KAROLO YA C: Metsotso e 55
11. Ngola ka mongolo o makgethe, mme o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE

Dintlha tse hlalitsweng leqepheng lena di tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o batlang ho di araba ntle le ho qobelleha hore o bale pampiri yohle.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Dithothokiso tseo o di rutilweng: Araba dipotso tse PEDI feela ho tsona

NOMORO YA DIPOTSO	MOFUTA WA POTSO	MATSHWA O	NOMORO YA LEQEOHE
1. Exoda	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	10	5
2. Ba ileng ba ile	Mofuta wa potso tse kgutshwane	10	6
3. Ke ne nka balehela kae?	Mofuta wa potso tse kgutshwane	10	7
4. Ke lla le wena	Mofuta wa potso tse kgutshwane	10	8
MMOHO LE			
Thothokiso eo o sa e rutwang: O TLAMEHILE HO araba potso ena.			
5. Phahama O Balellwe	Mofuta wa potso tse kgutshwane	10	9
KAROLO YA B: PALE SENGOLWA SA BOHOLOHOLO			
ELA HLOKO: Araba potso E LE NNGWE e telele le e le nngwe ya TSE KGUTSHWANE. Ha o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba e kgutshwane KAROLONG YA C. O lokela ho araba potso E LE NNGWE feela KAROLONG YA C. Araba potso E LE NNGWE feela KAROLONG YA B le YA C			
Araba potso e nngwe e le nngwe feela bukeng eo o e rutilweng.			
6. Botsang lebitla	Potso ya moqoqo	25	10
7. Botsang lebitla	Dipotso tse kgutshwane	25	10—11
8. Mme	Potso ya moqoqo	25	12
9. Mme	Dipotso tse kgutshwane	25	12 —13
10 Tutudu	Potso ya moqoqo	25	14
11. Tutudu	Dipotso tse kgutshwane KAPA	25	14 —15
Sengolwa sa bohoholo: Araba potso E LE NNGWE feela ho sengolwa sa bohoholo			
12. Ke qati e a lomisanwa	Potso ya moqoqo	25	15
13. Ke qati e a lomisanwa	Dipotso tse kgutshwane	25	16—17
KAROLO YA C : TSHWANTSHISO TERAMA			
Araba potso e le NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng			
14. Seyalemoya	Potso ya moqoqo	25	18
15. Seyalemoya	Dipotso tse kgutshwane	25	18—19
16. Haeso Mafotholeng	Potso ya moqoqo	25	20
17 Haeso Mafotholeng	Dipotso tse kgutshwane	25	20—21
18. Lejwe la kgopiso	Potso ya moqoqo	25	22
19. Lejwe la kgopiso	Dipotso tse kgutshwane	25	22—23

ELA HLOKO: Dikarolong tsa B le C, E nngwe ya dipotso tse arajwang e tlameha ho ba ya MOQOQO, ha e nngwe e lokela ho ba ya dipotso tse KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba dipotso TSE PEDI tsa mofuta wa moqoqo KAPA TSE PEDI tsa mofuta wa dipotso tse kgutshwane.

LENANENNETEFATSO

Sebedisa lenanennetefatso lena qetellong ho nnetefatsa hore na efela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TE LOKELNG HO ARAJWA	TSHWAYA (√)
A: DITHOTHOKISO (tseo o di rutilweng)(Potso e telele ya moqoqo KAPA dipotso tse kgutshwane)	1–4	2	
A: Thothokiso (eo o sa e rutwang) (Dipotso tse kgutshwane tse kgutshwane)	5	1	
B: PALE (Potso e telele ya moqoqo KAPA dipotso tse kgutshwane) KAPA B: SENGOLWA SA BOHOLOHOLO (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	6–13 14–17	1	
C: TSHWANTSHISO/TERAMA (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	14–19 18–23	1	
PALO YOHLE YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA.		5	

ELA HLOKO: DIKAROLONG TSA B le C, nnetefatsa hore o arabile potso. E LE NNGWE YA MOQOQO le YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba potso TSE PEDI tsa moqoqo kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Karolong ena o botsitswe dithothokiso TSE HLANO (POTSO YA 1–5). Araba dipotso TSE THARO feela.

DITHOTHOKISO TSEO O DI RUTILWENG

Kgetha mme o arabe dipotso TSE PEDI feela dithothokisong tseo o di rutilweng selemong sena (POTSO YA 1 ho isa ho POTSO YA 4). O tlameha ho araba POTSO YA 5, e leng thothokiso eo o sa e rutwang.

POTSO YA 1: POTSO E TELELE YA MOQOQO

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

EXODA – J G Mocoancoeng

- 1 Pele-a-pele, Aforika!
- 2 Re hopotse fatsheng la nala,
- 3 Fatsheng la boiketlo le tokoloho,
- 4 Fatsheng la tshepiso, Kanana.

- 5 Hatang hantle, MaAforika!
- 6 Balehelang sehloho sa Egepeta,
- 7 Egepeta eo re iphumanang re le ho yona;
- 8 Bokgoba ba Afrika Borwa,

- 9 Lwanang hantle, MaAfoika!
- 10 Lwanelang ditokelo tsa lona,
- 11 Lwanang jwaloka Baiseraele;
- 12 Le tshepile Modimo.

Sekaseka thothokiso ena e ka hodimo, o tshohle ka dihlobo/bokgabo/dibetsa le makgabane a bothothokisi ao sethothokisi se a sebedisitseng thothokisong, o be o hlalose ka moo a thusang ka teng ho hlakisa moelelo wa thothokiso.

[10]

POTSO YA 2

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

BA ILENG BA ILE – J G Mocoancoeng

- 1 Diolo tse ngata, tse motopo,
- 2 Mahlabatheng kwana Sahara,
- 3 Di supa moo re phomotseng,
- 4 Bahale ba ntwana Hitlara,
- 5 Sera sa tokoloho.

- 6 Re ne re bitswe ke balaodi,
- 7 Ba re e wetse kgomo Yuropo.
- 8 Ra tela menyaka le maifo,
- 9 Ho e namola e kgubedu,
- 10 Ntwana mahlomola.

- 11 Setumo e ne e se sepheo sa rona;
- 12 Dikgabiso re ne re sa di natse,
- 13 Ho lwana e ne e le mosebetsi wa rona,
- 14 Re lebaleng, le itshebeletse.
- 15 Ba ileng ba ile.

- 16 Leha re le hole le lona,
- 17 Re arohantswe ke dithota le mawatle,
- 18 Ka dipelo re haufi.
- 19 Lona tswelang pele,
- 20 Re tla ithoballa.

- 2.1 Kgefutsohare e fumanehang molathothokisong wa 1 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 2.2 Tshwantshiso e sebedisitsweng molathothokisong wa 1 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 2.3 Sekapuo se sebedisitsweng molathothokisong wa 7 se hlakisa moelelo wa mola oo jwang? (2)
- 2.4 Ke sehalo sefe se totobatswang thothokisong ee yohle? (2)
- 2.5 Thothokiso ena e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[10]

POTSO YA 3:

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

KE NE NKA BALEHELA KAE? – KPD Maphalla

- 1 Ke ne nka balehela kae Ramahodimo,
- 2 Ke ne nka balehela kae ho le hobe?
- 3 Ha meya ya bophelo e foka haholo
- 4 Ke ne nka balehela kae ha e se ho wena?

- 5 Ke ne nka balehela kae Radinaledi,
- 6 Ke ne nka balehela kae ha ho le bosula?
- 7 Ha difefo tsa bophelo di mpatetse
- 8 Ke ne nka balehela kae ha e se ho wena?

- 9 Ke ne nka balehela kae Ramasedi,
- 10 Ke ne nka balehela kae ho le lefifi?
- 11 Ha mahadima a benya, tolo le thwathwaretsa
- 12 Ke ne nka balehela kae ha e se ho wena?

- 13 Ke ne nka balehela kae Ntataditjhaba,
- 14 Ke ne nka balehela kae ha tsietsi di nkapara?
- 15 Ha malwetse a ntika a mpokanela
- 16 Ke ne nka balehela kae ha e se ho wena?

- 17 Ke ne nka balehela kae Moetsaditjhaba,
- 18 Ke ne nka balehela kae ha tsohle di fedile?
- 19 Ha ditshika di se di hana ho tswela pele
- 20 Ke ne nka balehela kae ha e se ho wena?

- 3.1 Bolela bohlokwa ba sebetsa sa bothothokisi se sebedisitsweng sehloohong sa thothokiso ena. (2)
- 3.2 Hlalosa sehalo se ikutlwahatsang ditemathothokisong tsa 2 le 3. (2)
- 3.3 Hlalosa moelelo o otlolohileng wa molathothokiso wa 19. (2)
- 3.4 Thothokiso ena e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 3.5 Hlalosa molaetsa o totobatswang ke sethothokisi ka thothokiso ena. (2)

[10]

POTSO YA 4:

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

KE LLA LE WENA – LT Lekitlane

- 1 Boseyeng o nkentse mpowane, thatohatsi:
- 2 Bongwaneng ka ba naletsana e pela kgwedi.
- 3 Yare ke tla ke lla sa mmokotsane, phohomela;
- 4 Thaka tsa ka di ntetekile re ipapalla.

- 5 Wa kgweletsa dithebetha wa itokisetsa ntwā,
- 6 Tlung wa tswa o bipetsane, o hemesela;
- 7 Malapeng a bantlhokofatsi wa kena o fufuletswe.
- 8 Wa tsholela batho maqa ba sa o lebella,

- 9 Bitsong la ka wa qabana le batho, la fapana;
- 10 Manyaleng ao ke a entseng wa nkemela,
- 11 Thupa ke sa e latswe, ke sa e tsebe;

- 12 Kajeno ke lla le wena morati wa me,
- 13 Hara banna ke ya marapo a bonolonolo,
- 14 Ke tsietswa le ke maimanyana a sa reng letho.

- 4.1 Ka phetapheto ya moelelo wa mantswe 'mpowane, thatohatsi', e fumanehang molathothokisong wa, o toboketsa mohopolo ofe? (2)
- 4.2 Fana ka moelelo o otlohileng wa molathothokiso wa 4. (2)
- 4.3 Hlalosa sehlo se ikutlwahatsang temanathothokiso ya 4. (2)
- 4.4 Hlalosa hore molathothokiso wa 13 o qholotsa maikutlo a jwang ho wena? (2)
- 4.5 Akaretsa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE feela e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)

[10]

POTSO YA 5: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

O TLAMEHA ho araba potso ena.

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

PHAHAMA O BALELLWE – KPD Maphalla

- 1 Phahama o balellwe hara ba bang,
- 2 Phahama o balellwe hara ba phelang;
- 3 Sephedi se bonwa ka lerole ho kuba,
- 4 Ha o paqame o tla balellwa le bafu.

- 5 Phahama o balellwe hara ba bang,
- 6 Phahama o balellwe hara dihwai;
- 7 Dikgothadi tsa ho di raha ka dialla
- 8 Di bonwa ka ho bososela mohla kotulo.

- 9 Phahama o balellwe hara ba bang,
- 10 Phahama o balellwe hara pholo tsa joko;
- 11 Petswamajweng tsa ho kgaba ka matswabadi
- 12 Di bonwa ka ho bobothela ha tsatsi le tjhaba.

- 13 Phahama o balellwe hara ba bang,
- 14 Phahama o balellwe hara dikgeleke;
- 15 Ditswere tse tsebang lekodilo la kajeno
- 16 Ha di honyehonyele le ha tjhaba di kopane.

- 5.1 Phetapheto ya mantswe e tsepameng e hlahellang melathothokisong e qalang temanathothokiso ka nngwe e sebedisitswe ka sepheo sefe meleng eo? (2)
- 5.2 Molapholletsisi/molamotjetje/enjambamente e sebedisitsweng molathothokisong wa 7 e sebedisitswe ka sepheo sefe? (2)
- 5.3 Hlalosa se bolelwang ke molathothokiso wa 10. (2)
- 5.4 Temanathothokiso ya 3 e qholotsa maikutlo a jwang ho wena? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 5.5 Akaretsa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE feela e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)

[10]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30**

KAROLO YA B: PADI

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona karolong ena.

Kgetha mme o arabe potso e le NNGWE feela, ya mofuta wa potso e telele (ya moqoqo) kapa ya dipotso tse kgutshwane.

HOPOLA: Ha o araba potso e telele (ya moqoqo) KAROLONG YA B, o tlameha ho araba mofuta wa dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C.

POTSO YA 6: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)**BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla**

Sekaseka sengolwa sena mme o bontshe kamoo mongodi a atlehileng ka teng tlhahisong ya dintlha/makgetha ana a latelang.

- Thehello ya lebitso la mophetwa wa sehlooho Tsietsi
- Mookotaba le molaetsa
- Phethelo

POTSO YA 7: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA A

Tsietsi o ile a nka Motsamai, a mo isa ha monnamoholo Ramabanta. Ha batho ba ntse ba mmotsa hore mmae o kae, o ne a ba araba ka hore “BOTSANG LEBITLA!”

Monnamoholo Ramabanta le mohatsae le bona ba ile ba makala ha ba bona a hlaha a nkile ngwana, Tseleng a le siyo.

“Tseleng o kae wena ngwana towe wa Modimo?” ho botsa mosadimoholo a se a hlahlile mahlo, a phefumolohela hodimo sa hola a se a ntse a tseba hore Tseleng o ho lefe lefatshe.” O kae mmangwana enwa?”

“Botsang lebitla,” ho realo Tsietsi ka moya o robhileng. ‘ Se botseng nna, nkgono le ntemoholo. Nna nke ke ka arabela letho. Botsang lebitla.”

“O buang jwale wena ngwana towe?” Ho botsa mosadimoholo a se a konne leseae. “O se ke wa re tlela ka ditshomo hara re ntse re le hara merearea tjena. Morusu oo mapolesa a neng a o entse mona ke ona oo ke qalang ho o bona. Ha se morusu ntho eno ke ntho e tshabehang.”

“Ha ke re letho nkgono.” Ho realo Tsietsi a kgoeletsa baki ya hae hantle. Ho bonahala e imetswe ke ntho tse ngata, empa ha e imele monga yona. Ke re feela ngwana ke eo, ke le file yena. Ke wa lona, le mo hodise. O tla le boloka. Ha e le nna ke sa ntse ke ilo lelera nahathote. Ke moo ke phelang teng. Ha le batla ho tseba hore mmae o kae, ke se ke itse botsang lebitla.

7.1 Fana ka lebitso leo monnamoholo Ramabanta a ileng a le reha ngwana wa Tsietsi le Tseleng. Hobaneng a ile a mo reha lebitso leo?

(2)

- 7.2 Ke ketso efe eo monnamoholo Ramabanta a ileng a e etsa ho tsebisa Tsietsi hore o hlohonolofaditswe ka ngwana wa moshanyana? (2)
- 7.3 Ke ka lebaka la eng ha lepolesa le neng le lelekisa senokwane le ile la hloleha ho lemoha hore Tsietsi ha se lepolesa la nnete? (2)
- 7.4 Kamora lefu la Tseleng, Tsietsi o ile a nka ngwana a mo isa ha ntatemoholo Ramabanta. Fana ka karabo eo Tsietsi a ileng a fana ka yona ha ntatemoholo a mmotsa hore Tseleng o kae? (1)
- 7.5 Kgohlano e iponahatsang ho mophetwa wa sehlooho e leng Tsietsi e bakilwe ke eng? (2)
- 7.6 Bapisa semelo sa Tseleng le Mohanuwa. (2)
- 7.7 Mohanuwa le lemuulwana la hae ba ile ba bolaya Tseleng ka sehlooho nakong eo ba ntseng ba lwana morung. Ketso ena e roteleditse kgohlano jwang? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikaharenag tsa buka kaofela.

TEMA YA B

Tsietsi a tadima Kgephola Qamaka ha ho ntse ho binwa pina ena. Kgephola o ne a bina ka maikutlo a hae kaofela. O ne a bina ka moya o tebileng, o binang ntho eo a e utliwang. Tsietsi a batla a timellwa ke malepa a hae, empa hang a bona lebitla nahathote. A le bona lebitla leo le sa tsejweng. A tadima sefapano se leboteng kamora moruti, a hopola tshepiso eo a e etseditseng Tseleng pele a nehela moya.” HA E LE BAO BA KGAOTSENG MATSATSI A BOPHELO BA HAO KA SEHLOOHO! LE A BONA A TLA KGAOHA JWALO FEELA!”

Mohlomong Kgephola Qamaka o se a kgephohile mokgoping wane wa hae wa dikweta,” ho nahana Tsietsi. Mohlomong e se e le motho wa nnete. Empa ho ye ho thwe ketso tsa hao di tla o latela. Ke tsena di mo latetse ho fihla ka kerekeng. Ke entse tshepiso pela lebitla, mme nke ke ka e kwenehela le ka mohla. Nke ke ka e kwenehela kae kapa kae. Le ka hara kereke nke ke ka e kwenehela. Ka hara kereke ke moo ditshepiso di tlamehang ho phethwa teng.

Thero ya kajeno e hlile e matla haholo. E bua ka motho ya ileng a itella ho shwela batho ba bang, bao e leng baetsadibe. A bolawa ke bona batho bao a tlieng ho ba pholosa.

- 7.8 Bolela hore Kgephola Qamaka o amana jwang le Mohanuwa. (2)
- 7.9 Ka ntlha e le NNGWE bolela mookotaba wa poloto ena. (2)
- 7.10 Fana ka mofuta wa kgohlano o hlahellang qotsong e ka hodimo. (1)

- 7.11 Ke morero ofe oo Tsietsi a neng a tlile ka ona moo kerekeng? (2)
- 7.12 Na o ananela taba ya hore Tsietsi a fane ka lesea la hae, mme yena a tswela pele ho tsomana le dira tsa hae le Tseleng? (2)
- 7.13 Hlalosa hore tharollo ya padi ena e fihlelletswe ka mokgwa o jwang? (2)
- 7.14 Ke hobaneng Tsietsi le Tseleng ba ne ba phela nahathote? (1)
- [25]**

POTSO YA 8: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)

MME – NP Maake

Sekaseka sengolwa sena o bontshe kamoo mongodi a atlehileng ka teng tlhahisong ya dintlha tse latelang.

- Thehello ya lebitso la mophetwa wa sehlooho la Mme
- Mookotaba le molaetsa
- Phethelo

POTSO YA 9: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

MME—NP Maake

Bala qotso ena ka hloko, o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA C

Ho ile ha fihla molaetsa lapeng, o reng ho na le baeti ba tla fihla moo ka Moqebelo wa beke e tlang, molaetsa ona o fihlile ka lengolo le tswang Matatiele. Rakgadi o ile a makala haholo ha a bona setempe sa hole jwalo. A makala hore ekaba o ngolletswe ke mang, a sa tsebe motho moo. Ka mokgwa wa tlwaelo a kopa Dikeledi hore a le bule, a mmalle lona. Dikeledi wa batho a le bula, a sa tsebe ngwana batho hore taba tsena ha se tsa Rakgadi empa ke tsa hae.

Eitse ha a le bala, a haroha letswalo, mme esita le yena Rakgadi a makala.

Taba tsa lengolo lena di ne di beha hore baeti bana ba tlang bekeng e tlang ba tla ka taba tsa ho kopa mohope wa metsi. Mohope ona wa metsi e ne e hlile e le yena Dikeledi.

Ke tsa mang taba tsena? Ke mang yena eo ya batlang ho nyala Dikeledi a eso ka ba a eba le taba le yena? Tjhee, tseo di ne di sa senolwa lengolong. Se boletsweng feela e ne e le hore ho tlo qelwa mohope wa metsi. Hodima mathata ao a nang le ona, Dikeledi jwale a beleswa ka a fetang ao a sarelwa. Rakgadi a mmotsa hore hona le mohlankana eo a nang le taba le yena Matatiele na, emp Dikeledi a itatola. Rakgadi mona a qala ho belaela, a ba a re ka pelo, mohlomong ho hlora ha Dikeledi ho ne ho bakwa ke yona taba ena.

- 9.1 Ke mofuta ofe wa kgohlano o hlahiswang ke ditaba tsa qotso e ka hodimo? (1)
- 9.2 Ke ka lebaka lefe Mme a ne a sa etele ha Mmateboho athe Mmateboho ebile mothusi wa hae mohla a fihlang Sebokeng? (2)

- 9.3 Ditaba tsa lengolo leo ho buuwang ka lona qotsong di bontshitse mothinya o sa lebellwang wa diketsahalo ka tsela efe? (2)
- 9.4 Ho ratana ha Tsekiso le ngwanana e mong empa a ntse a ratana le Dikeledi ho mo hlahisa e le motho wa semelo se jwang? (1)
- 9.5 Rakgadi wa Dikeledi ke mofuta ofe wa mophetwa? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.6 Mohope wa metsi oo ho buuwang ka ona qotsong ke ofe? (1)
- 9.7 Ke ketsahalo efe e soto e ileng ya etswa ke Tsekiso ho Dikeledi? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA D

Motho enwa o ne a ratwa ke batho hle, ba sa iketsise, ka baka la mosa le molemo wa hae. Feela mane moo a neng a ile a fihlela teng, ha Mmateboho, o ne a eso ka ba a le beha ha esale kgwedding tsena tse ngata a fihla a tlilo kopa tjako. Mmateboho o ne a tlwaetse ho tla mmona moo a neng a itulela teng. Ntata Teboho, Mofokeng, o ne a sa mo tsebe le ho mo tseba ka baka la hore o ne a sa le behe mane ha Lesole, e le ha a ne a qabane le mohatsa Lesole kgale, mme a ikana hore ha a ka ba a beha moo o tla be a ilo bolaya motho. Feela o ne nne a utlwe Masesi a bua ka yena, a ntse a re Mme o nketseditse hona, Mme o nthoketse mose ona, Mme o nthutile ho roka, le dintho tse ding tse ngata tseo Mme a neng a mo ruta tsona. Reo lena la Mme le ne le sebediswa ke bohle motseng mona, batho ba baholo, batjha, bana ba banyenyane, esitana le ona maqheku a ne a bitsa mosadi enwa Mme.

Ha wa ho reng a ne a ka botsa hore motho enwa ha a bitswa Mme tjena bitso la hae hantlentle ke mang, ke wa ha mang, o tswa kae, ha ho motho ya neng a ka e araba potso eo. Ha esale ho tloha mohla a neng a fihla a dula ha Lesole, mohatsa Lesole a mo amohela ka lekgonono, o ile a ratwa ke bohle esitana le yena enwa mohatsa Lesole.

- 9.8 Ke sefe se ileng sa etsetsa Mme setumo motseng wa Sebokeng? (2)
- 9.9 Ke sefe se ileng sa sibollwa/tsejwa ke Diseko kamora lefu la Mme se bang se ile sa tlisa kgohlano lapeng la Bafokeng? (2)
- 9.10 Hlwaya ketsahalo e le NNGWE e totobatsang sehlohlolo paleng ena. (2)
- 9.11 Ke mookotaba ofe oo mongodi a o fetisetsang ho babadi ka padi ena ya Mme? (2)
- 9.12 Ke sefe se neng se lokelwa ho botswa Mme ke batho ba Sebokeng se bakileng kgohlano mohla lepato? (2)
- 9.13 Ke maikutlo a jwang a qholotsehang ho wena ke pheletso ya padi ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.14 Hlalosa tomatso e hlahiswang ke ntlha ya hore Mme a patelwe ha Thollo. (2)

[25]

POTSO YA 10: POTSO E TELELE YA MOQOQO**TUTUDU HA E PATWE – M Mahanke**

Sekaseka sengolwa sena mme o bontshe ka moo mongodi a atlehileng ka teng tlhahisong ya dintlha/makgetha a latelang.

- Thehello ya lebitso la mophetwa wa sehlooho Tutudu
- Mookotaba le molaetsa
- Phethelo

POTSO YA 11: TUTUDU HA E PATWE – M Mahanke

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA E

Mohla dikolo di bulwang Tutudu o fetola ditaba: Ha moletsatshepe a e letsa ka monyebe Tutudu o a e phamola, mme o e letsa hore bohle ba phaphame. Re bona barutwana le matitjhere ka ho tshwana e le lebelo ho ya sebakeng sa thapelo. Tutudu o ipha mosebetsi wa ho otlolla mela ya barutwana, mme o etsa hore mmimo le ona e be o hlasimolohileng. Ha matitjhere a mang a ituletse phaposeng ya matitjhere, a qoqa ka tsa matsatsi a phomolo, Tutudu yena o qalella ho ruta hona tsatsing la pele, mme o bile o fana ka mosebetsi wa hae. Ha baithuti ba re ha ba na dibuka Tutudu o re ba fuwe dibuka. Ha mosuwehlooho a hlalosa hore ba tla di fumana pele beke e fela kapa ho tla qalwa ka bona bekeng e latelang, Tutudu o hatella mosuwehlooho ho ba fa dibuka hona tsatsing leo hobane a ke ke a emela letsatsi le hlahlamang. Sena se kgentsha Tselapedi (mosuwehlooho) haholo; empa pele a eya hae pelo ya hae e a fetoha: Ha a ilo hlahloba hore diphaposi di kwetswe, mme tsohle di sala di le maemong a lokileng, o fumana hore phaposi ya sehlopha sa leshome le motso o mong e hlwekile ka mokgwa o sa tlwaelehang. E hlwekisitswe ke baithuti ka taelo ya Tutudu. Sena se fetola maikutlo a Tselapedi a neng a se a furalletse Tutudu.

- 11.1 Ke diketsahalo dife tse entsweng ke Tutudu sekolong sa Sedibeng tse sa kang tsa ananelwa letsatsing la pele leo a fihlileng ka lona? Bolela diketsahalo tse PEDI. (2)
- 11.2 Tselapedi o amana jwang le Tutudu? (1)
- 11.3 Hlalosa maemo a sa jeseng ditheohelang a bonweng ke Tutudu sekolong sa Sedibeng nakong eo a tlang ho iketela mosebetsi. (2)
- 11.4 Bolela phapano e teng pakeng tsa Tselapedi le Tutudu mabapi le tsamaiso ya sekolo. (2)
- 11.5 Taba ya hore Dikgapane a fetohela Thebe mmomoring wa bona wa ho senya Tutudu lebitso e mo senola e le mophetwa wa mofuta o jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.6 Hlalosa hore ho tlile jwang hore Tutudu a qetelle e le kgutsana? (2)
- 11.7 Hlalosa sekapoloto se iponahatsang pakeng tsa Tutudu le Dikgapane. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA F

“Ona mollo o lokela ho tingwa pele e ka ba kganare e tla re hlola. E re ke hle ke letsetse ditho tsa lekgotla la sekolo”

Thebe a dumedisa, a tsamaya.

Ho ena le hore a lebe ha hae a boela Letsheng moo a fumaneng ho sa dutswe. A fihla a bitsa tse pedi, a kena mokgoping. O dutse motsotswana o molelele a sa phehisi ka letho ka ha methaka e ne e ntse e iketsetsa metlae. Ba phaka ho elellwa hore ha a tshwane le bona hobane yena ke hona a qadisang. Ka hoo ba ikgaohanela le yena.

Moo re reng o sa dutse a raoha. A tshwara Dimama ka letsoho, a mo hulela ka thokwana. Ba hloka sebaka se setle. A qetella a mo huletse ka ntle. Dimama le yena ka ho hlokomela hore motho enwa ha a a tawa a hla a se ke a setlela. Ha ba fihla ka ntle ke moo a ileng a tswa molomo:

“Dimama, Tutudu ha a phephethwe”

”Thebe, esekaba o so o hlanya. Wa tla ntjwetsa ka motho eo ho seng moo nna le yena re kopanang teng! Le ha eba ho thwe ke yona tidimahadi, na nka phephetha motho ke se na nyewe le yena?”

- 11.8 Ke ka lebaka lefe ha dikopano tsa ho phephetha Tutudu di ne di tshwarelwa ha Dimama? (2)
- 11.9 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o hlahiswang ke dipuo tsa Thebe ka ho bolella baithuti, lekgotla la sekolo le setjhaba ka dimpe tsa Tutudu? (2)
- 11.10 Thebe ke mophetwa wa semelo se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.11 Ha o ne o le Tutudu bophelo bo o betsa ka majwe o ne o tla etsa jwang? (2)
- 11.12 Ke maikutlo a jwang a qholotsehang ho wena ke phethelo ya padi ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.13 Hlalosa se etsang hore Tutudu ebe mokgelo ho matitjhere a Sedibeng ho latela tsela eo lekgotla la tsamaiso ya sekolo le lebelletseng molata ho itshwara ka yona. (2)

[25]**KAPA****SENGOLWA SA BOHOLOHOLO**

Araba potso E LE NNGWE feela ho segolwa sa bohohoholo.

POTSO YA 12: POTSO E TELELE YA MOQOQO**KE QATI E A LOMISANWA—SJ Mamashela**

Sekaseka tshomo ya “Moleso wa dikgomo” o ipapisitse le puo e reng “Hangata tlhlo dingolweng ke hore botle bo hlola bobo” o be o hlalose mookotaba o fuperweng ke tshomo ena.

[25]

POTSO YA 13: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**KE QATI E A LOMISWANWA—SJ Mamashela**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa seboko kaofela.

TEMA YA G**SEBOKO SA BATLOKOA**

Ba bang Batlokwa ha ba ipolela ba re:

- 1 “Ke Sebiloane wa letsholo la Mankitlane,
- 2 Motho ya sa jeng qhetswana la maobane,
- 3 Motho ya jang polokwe e ntjha,
- 4 Motho wa ba Matiya,
- 5 Phakwe ha e ba je, e ka bola molomo,
- 6 Ke Motlokwa eo.”

Ba bang ke Batlokwa ba ha Molefe

- 7 “Ke letsibulo la Mokgalo wa Mmatjotjo,
- 8 Ngwana wa Rabosielo, lekgukguntsha kodu,
- 9 Motho a lo bona mmae,
- 10 A dule le mosadi wa hae,
- 11 A dule le Mmabosielo,
- 12 Motho wa Seboloka,
- 13 Motho eo e reng a tla shwa, a pongwe hlooho,
- 14 A sale a nyeketsa ka mohatlana,
- 15 Kgohledi ya basadi ba ditlebeso,
- 16 Mosadi ha a tla ja a iphehele,
- 17 Ha a sa iphehele o kgohlela lephako,
- 18 O re mang a iphehele, o patalletse ke ngwanabo ntatae,
- 19 O mo patalletse thole sa nku e emere,
- 20 O mo tlohele a tjhe le dimpampa,
- 21 Mpampa mpampa mpampa.”

Ba bang ke Batlokwa ba ha Molefe:

- 22 “Ke Motlokwa wa ha Molefe,
- 23 Wa ha Molefe, wa ha Sebidi,
- 24 Wa Mmankgaodise wa ho nka lefotha,
- 25 Le mohla nama e leng siyo ha motho
- 26 Wa ha Mmanthatisi a Motonosi.”

- 13.1 Bolela hore Batlokwa ba ana phoofolo efe. (1)
- 13.2 Qolla molathoko thokong a bontshang hore Batlokwa ke batho ba sa shweng ha bonolo. (1)
- 13.3 Hlalosa hore seroki se bolelang ka “ho kgohlela lephako” (1)
- 13.4 Ho ya ka wena ebe Mmabosielo eo ho buuwang ka yena qotsong ke mang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

- 13.5 Hlalosa hore ke hobaneng ha monna wa Motlokwa a na le tumelo ya hore o lokela ho phehelwa ke mosadi? (2)
- 13.6 Bolela phapano pakeng tsa Batlokwa babo "Mokgalo wa Mmatjotjo" le Batlokwa ba "Molefe" ha ba iphafa. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

TEMA YA H

Ba re e ne e le Phiri a ntse a sela. Ka bomadimabe a tshwaswa ke sefi. Phiri a leka ho itshwasolla empa a hloleha. A ka re o phekgenyaka le ho loma sefi sena empa a hloleha ho ipholosa. Qetellong a inehela Phiri. A ipolella hore o tla mpe a emele mofeta-ka-tsela.

Phiri ha a ntse a kokometse ka hara sefi sena a se a bile a lapile lephako le uba, ke ha ho feta phokojwe. Phiri a re: "Phokojwe ngwaneso, ha o sa nthusa wa mpa wa ntshwasolla. Ke tshwasitswe ke sefi mme ke lapile ebile ke nyorilwe."

Phokojwe ka bohlašana a araba: "Ke a hana monna Phiri. O batla hore ha ke qeta ho o pholosa o tle o ntje." Phiri a leka ho qekisa phokojwe, empa phokojwe a hana a iphetela.

Kamora nako e sa fedising pelo ha tla feta motho. Motho ha a bona phiri a tshwasitswe ke sefi a mo qenehela mme a atamela. Phiri a be a se a hoeletsa: "Hela monna wa heso, a ke o nthuse hle kgabane o ntshwasolle, sefi ke sena se ntshwasitse." Motho yena a araba ka hore: "Ebe o ke ke wa ntja ha ke qeta ho o tshwasolla ke o pholosa?"

- 13.7 Ho latela sebopelo sa ditshomo o ka re pulo ya tshomo ee e nepahetse? Tshehetsa karabo ya hao. (1)
- 13.8 O ipapisitse ketsahalong e itseng tshomong ena hlalosa moelelo wa maele ana "Ke ntja ya seloma mokgoki." (2)
- 13.9 Hlalosa mookotaba le molaetsa wa tshomo ena. (2)
- 13.10 Phiri ke mofuta o jwang wa mophetwa? (1)
- 13.11 Kgohlano e hlahellang tshomong ee e hlohleditswe ke eng? (2)
- 13.12 Phokojwe ke mophetwa wa semelo se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.13 Seabo sa Tweba ebile sefe ntshetsopeleng ya ditaba tsa tshomo ee? (2)
- 13.14 Ebe o nahana hore Motho o nkile qeto e nepahetseng ka ho tshwasolla Phiri? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.15 Phethelo ya tshomo ee e totobatsa maikutlo a jwang ho wena? Hobaneng o realo. (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso ya buka o ithutileng yona feela karolong ena.

Ha o arabile potso ya moqoqo KAROLONG YA B, araba dipotso tse kgutshwane karolong ena. Ha o arabile dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, jwale araba ya moqoqo.

POTSO YA 14: POTSO E TELELE YA MOQOQO

SEYALEMOYA – RH Moeketsi

“BOHLOKO BA KA” – AM Mabote

Manolla tshwantshiso ena ya “Bohloko ba ka” o itshetlehile ka makgetha/dintlha tsena tsa moralo e leng:

- Tlhekelo
- Tharahano
- Sehlohlo

POTSO YA 15: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

“HA LE THAKGISWE” – M Leduma

Bala qotso e latelang ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso kaofela.

TEMA YA I

(Ke bosiu bo latelang, ha Kotopi. Ho robetswe mme yena o ntse a phofa.)

KOTOPI: Sebuweng, ke mang ya buang ka moo? Hei o mang! Nna ha se nna ke Rampou.

SEBUWENG: Kotopi, ha se wena! Ha se wena ya entseng jwang?

KOTOPI: Hei monna tswa o tsamaye ha ka mona o lebe ha Rampau.

SEBUWENG: Kotopi o ntse o bua le mang? Kotopi, ke ne ke reng ho wena? Ke ne ke tjho ka re ho tla ba tjena. O ratile leruo ha ke tsebe jwalo ka eng? Na ke wena le Rampou ba retlileng Moletsane?

KOTOPI: Thola o leshano ha se nna!

MMOHO LE

- 15.1 Ho dibapadi tsee tse pedi tse qotsong e ka hodimo, ebe sebakadi seo e leng sa sehlooho ke sefe? (1)
- 15.2 Kotopi o bonahala a kgathatswa ke ho hong hoo a qetellang a phofa. Hlalosa hore ketsahalo ya ho phofa e bakwa ke eng? (2)
- 15.3 Bontsha ka moo bofokodi ba sebakadi sa sehlooho bo iponahatsang kateng tshwantshisong ena ka ho bolela ketsahalo E LE NNGWE. (2)

- 15.4 O itshetlehile ka ditaba tsa tshwantshiso ena nnetefatsa maele a Sesotho a reng "Manganga a ja monga ona" ka ho bolela ketsahalo E LE NNGWE e totobatsang seo. (2)
- 15.5 Makau ke sebakadi sa semelo se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.6 Sebuweng o tsebile jwang hore Makau ke yena ya retlileng/bolaileng Moletsane? (1)

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso/terama kaofela.

TEMA YA J

(Ke bosiu ba lona tsatsi leo. Kotopi o tswile ha hae mme o eme kaekae mafifing, ka tlasa sefate.)

KOTOPI: Ka nnete ke na le lelapa le ratang boroko.
Ka tswa ka tlang ka ba ka tsamaya ho se le ya mong wa bona ya nkutlwang. Feela ba entse hantle ba se ke ba nkutlwa hobane ba ne ba tla nyopisa merero ya ka. Hao banna jwale Rampo o kae, ho neng ke eme sefateng se! O itse re tla kopanela mona ... Ka nnete Rampou o tebile, ke mang motho eo ya reng ke yena eo re lokelang ho mmolaya? Butle. Ke bomang mafifing mane? Ekare motho ntho yane e tlang le mane, mohlomong ke yena. Ehlile!Hela wa heso, ho jwang na?

RAMPOU: Ke a kgolwa o ne o se o maketse hore na ke hokae, ke a tla kapa ha ke sa tla na.

- 15.7 Ebe sepheo sa mongodi sa ho kgalehisa ba lelapa la Kotopi nakong eo Kotopi a neng a lokela ho ya kopana le Makau ho re tjobela pele ketsahalang efe e tla etsahala? (2)
- 15.8 Sepheo sa mongodi sa ho sebedisa lewa la botshwantshisi la soliloko/boipuiso bo iponahatsang ho Kotopi qotsong ke sefe? (2)
- 15.9 Bolela phapano e neng e le teng pakeng tsa tumelo eo batswadi ba Kotopi ba neng ba e na le yona le eo Kotopi a neng a e na le yona mabapi le ho ba morui? (2)
- 15.10 O ipapisitse le maemo a phedisano na ke ntho e ntle hore Kotopi le Rampou ba bolaye motho? Hobaneng o realo? (2)
- 15.11 Sehlohlolo se totobatswa ke ketsahalo efe tshwantshisong ee? (2)
- 15.12 Hlalosa ka moo tomatso e hlahiswang kateng tshwantshiso ena. (2)
- 15.13 Ke molaetsa ofe oo mongodi a o fetisetsang ho babadi ka tshwantshiso ee? (1)
- 15.14 Ke maikutlo a jwang ho wena a tsosolotswang ke phethelo ya tshwantshiso ee? Tshehetsa ka lebaka. (2)

[25]

POTSO YA 16: POTSO E TELELE YA MOQOQO**HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Manolla tshwantshiso ena' Haeso Mafotholeng 'o itshetlehile ka makgetha/ dintlha tsena tsa moralo e leng:

- Tlhekelo
- Tharahano
- Sehlohlolo

POTSO YA 17: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso kaofela.

TEMA YA K

PITSO: Molefi ngwana ka, ha o bona re phuthehile tjena ke hobane re tliilo o lakaletsa mahlohonolo ka katleho ya hao. Monna, re a o lebohela ka kolo ena eo o e rekileng. Eseka Modimo a ka o ekeletsa mahlohonolo le ho feta. Hommeng a ka o ekeletsa mahlohonolo ha feela o hlompha, ebile o hlompha le maikutlo a batho ba ka tlasa hao kwana mosebetsing. Hape ekaba hantle haholo ha o ka ya bontsha malomao kolo ena pele o kgutlela morao, e le hore le yena a tle a o tshware ka matsoho.

MOJABENG: Helang, na o se o qetile ntate?

PITSO: E, ke qetile Mofokeng. Na ebe ho na le ho hong hoo ke ho siileng morao?

MOJABENG: Le jwale ho teng. Nna ke ne ke nahana hore o tla ke o re Molefi a tsholle madi ka ho hlaba konyana e le ha a leboha badimo. Taba e nngwe ya bohlokwa eo ke boneng eka o e siya morao ke ho sebetswa ha kolo ena, le lelapa lena, esitana le ofisi ya Molefi. Re bana ba Basotho, mme re tseba ka botlalo hore na batho ba jwang, haholo ha motho e ka o a atleha.

- 17.1 Mojabeng ke motho wa tumelo efe ho latella ditaba tse qotsong? (1)
- 17.2 Molefi o amana jwang le dibapadi tsee tse buisanang qotsong? (1)
- 17.3 Maikutlo a hlahiswang ke Mojabeng qotsong a bidietsa ketsahalo efe mabapi le Molefi? (2)
- 17.4 Morongwe o ipherehela Molefi. Na ebe ke ketso e lokileng ya hore ngwanana a ipherehele mohlankana? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 17.5 Pelo ya motho ke kwetsa e tebileng. Bolela ketsahalo e mpe/e hlabisang ditlhong e ileng ya etswa ke Morongwe mme ya bonwa ke Molefi. (2)
- 17.6 Lokodisa sekapoloto se hlahiswang ke kamano ya Molefi le Morongwe. (2)
- 17.7 Ke maikutlo a jwang a qholotsehang ho wena ka hore Molefi a lahle Montsheng ntle le mabaka a utlwahalang? (1)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng kaofela.

TEMA YA L

MOLEFI: (*O bua a le mong*) Ho tjhaha ke se ke tla tjhaha. Empa le ha ho le jwalo ke utlwa ke e na le letswalo ha e le mona ke lokela ho ya hae. Kwana ha se feela. Matsatsing ana ke lora ditoro tse makatsang; tse bileng di le bohloko haholo. Hara ditoro kaofela, e mmakaditseng le ho feta ke ha ke ne ke lora ke wela selomong se tshabehang. Ebe banna toro ee e bolela eng ha e le mo ke se ke se moshanyana ya ntshetsang mahodi dilomong kwa? Hoja ho ne ho le jwalo ke ne ke tla re mohlomong ke tla wela ho se seng sa dilomo ha ke ntse ke tsoma dinonyana. Jwale ha e le mo ke se ke se motho ya tsomang dinonyana ebe ke tla wela ho sefe selomo? Ao, eseng nke ke tlohele ditoro tsee tse tshabehang.

- 17.8 Ho latela ditaba tsa qotso, Molefi o tshwenngwa ke eng? (2)
- 17.9 Bolela hore ke mofuta ofe wa kgohlano o hlahellang puong ya Molefi? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 17.10 Bohlokwa ba boipuiso ba Molefi qotsong e ka hodimo ke bofe? (2)
- 17.11 O ikamahantse ka ditaba tsa buka, ebe Mapetla ke seapadi sa semelo se jwang? Hobaneng o realo? (2)
- 17.12 Hara diketsahalo tse bohloko tse kileng tsa hlahela Molefi ke efe e bontshang motsotso wa tsitsipano? (2)
- 17.13 Ebe seabo sa Mofammere bothateng boo Molefi a iphumanang a le ka hara bona, ba ho duba thankga ha ho tluwa tabeng tsa lerato ke sefe? (2)
- 17.14 Ha o ne o le Molefi bophelo ba hao bo rarahana kgafetsa ho tsa marato o ne o tla etsa jwang? (2)

[25]

POTSO YA 18: POTSO E TELELE YA MOQOQO**LEJWE LA KGOPISO – T Letshaba**

Manolla tshwantshiso ena “Lejwe la kgopiso” o itshetlehile ka dintlha/makgetha a latelang a moralo e leng:

- Tlhekelo
- Tharahano le
- Sehlohlolo

POTSO YA 19: DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**LEJWE LA KGOPISO – T Letshaba**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng kaofela.

TEMA YA M

TSIETSI: Tjhe, le jwale Mosotho o ne a opile kgomo lenaka hore bitsolebe ke seromo. Ke mona ho hlakile hore tsietsi e latella ...

NALEDI: (*O mo kena hanong.*) Ha ke na taba le hore tsietsi e latella tshotleho kapa jwang. Ke batla ho tseba hore o tlo etsa jwang jwale ha e le mona o lahlehetswe ke mosebetsi tjena?

TSIETSI: (*O hula mosi hape.*) Naledi, eo taba re tla e tshohla ha morao,etswe ... (*O mo kena hanong hape.*) Ha ho na taba e tshohlwang ha morao

NALEDI: mona, aubuti Tsietsi. Mokgwa hao o rata hampe ho iphapanyetsa nnete ha motho a re o bua le wena. Hona jwale tjena ha o batle ho bua hore o tebeletsweng mosebetsing, mme ka ho le leng o qosa abuti Pheleu ka hore o o epetse lemena. Le teng ha ke botsa hore o tlilo etsa jwang ho re imolla tlaleng ena eo re leng ho yona, o sa ntse o sa batle ho tswa ka taba. Hantlentle o jewa keng na, Aubuti Tsietsi?

- 19.1 Ke mofuta ofe wa kgothano o hlahiswang ke ditaba tse qotsong? (1)
- 19.2 Ke ka lebaka la eng ha Tsietsi le Naledi ba qabana? (2)
- 19.3 Mohlouwa ke sebakadi sa semelo se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 19.4 Bolela lebaka le entseng hore Naledi a qetelle a ratana le Mohlouwa? (2)
- 19.5 Ke taba efe e ileng ya utlwahala e le sesosa sa ho tebelwa ha Tsietsi nakong eo basebetsi ba neng ba hwantela hore Tsietsi a kgutlisetswe mosebetsing? (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile ka dikahare tsa tshwantshiso kaofela.

TEMA YA M

THAPELO:	Weso, ho thata, ho a nyolosetsa ka ntle ka mona, mme mehlolo e a buuwa ka eo mosadiao le ntate Mohlouwa.
TSIETSI:	Monna ke mehlolo ya eng jwale ena eo o reng e a buuwa ka Naledi le ntate Mohlouwa?
THAPELO:	O moholo, weso, o tshwanetse o be o nkutlwisisitse hantle hore ke rathela hokae.
TSIETSI:	(O hlahla mahlo, mme o halefile.) Monna wee, na o na le bopaki ba sena seo o buang ka sona? (Ha emele karabo.) Na o bua o lomahantse meno hore Naledi le ntate Mohlouwa ke ...? Tjhe, ha ho kgonehe bo! Ke qotho feela ntho ena eo o e buang.
THAPELO:	Monna, taba ena e tsejwa le ke bommampharwane hore ntate Mohlouwa o ntse a lema tshimo ya hao.

- 19.6 Bobedi boo bo hlahellang qotsong bo amana jwang? (1)
- 19.7 Ho ya ka maemo a phedisano, na Thapelo o entse hantle ka ho bolella Tsietsi sephiri sa Naledi le Mohlouwa? (2)
- 19.8 Ke sefe se neng se tlamehile hore Tsietsi a se etse ha a utlwa hore mohatsae o ratana le ntate Mohlouwa pele a nka qeto ya ho bolaya? (2)
- 19.9 Ha o ne o le Tsietsi o tobana le mathata a hore mosadi wa hao o ratana le monna e mong o ne o tla rarolla mathata ao jwang? (2)
- 19.10 Ke mothinya ofe o sa lebellwang oo re o fumanang tshwantshisong ee? (2)
- 19.11 Diketsahalo tsa tshwantshiso ee di senola Tsietsi e le sebakadi sa mofuta o jwang? (1)
- 19.12 Hlalosa hore sehlooho sa tshwantshiso ena se nyalana jwang le dikahare tsa yona. (2)
- 19.13 Ho ya ka diketsahalo tsa tshwantshiso ee, o ka re seabo sa Pheleu ntshetsopeleng ya terama ee ke sefe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 19.14 Ke maikutlo a jwang a tsosoloswang/qholotsehang ke phethelo ya sengolwa see? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80